

Yeni Türk Ticaret Kanunu Sonrasında SPK Düzenlemelerine Tabi İşletmelerde Dağıtılabilir Kar Hesabı*

M. Uğur AKDOĞAN**

ÖZET

Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nin değişmesi ile kanunun kar dağıtımına yönelik maddesinde değişiklikler yapılmış olmasına rağmen, kar dağıtımına ilişkin temel prensipler değişmemiş ve aynı kalmıştır. Söz konusu değişiklikler kanunun önceki halinde yer alan karışık ifadelerin biraz daha açık şekilde yazılması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte yeni TTK sonrasında 01.01.2013'ten itibaren muhasebe ilkelerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uyumlu hale gelmesi ile birlikte kar dağıtımına esas alınacak kar tutarında önemli farklılıklar ortaya çıkacaktır. SPK düzenlemelerine tabi olan işletmelerde kar dağıtımı esnasında TTK esaslarına göre tespit edilen kar ile kıyaslama yapıp, düşük olan kar dağıtıldığı için, TTK'daki değişiklik sonrasında ortaya çıkan farklılıklar, SPK'ya tabi işletmelerin de dağıtılabilir kar rakamlarını etkileyecektir. Kapsamlı gelir hesaplamaları, TFRS'ye geçişteki düzeltmeler sebebiyle dağıtılabilir kar tutarı üzerindeki olumlu veya olumsuz etkiler, TFRS geçişinin yasal yedek hesaplamaları üzerindeki etkileri konuyla ilgili öncelikle dikkate alınması gereken konular olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kar dağıtım, TTK, SPK, TFRS

JEL Sınıflandırması: M40, M41

Calculation Of The Distributable Dividend Of The Companies Subject To CMB Regulations After The New Commercial Code

ABSTRACT

With the amendments made to Turkish Commercial Code (TCC), although the provisions for dividend distribution were also revised, the basic principles of dividend distribution had not been changed and they remained as same. The revisions to the previous legislation were made to change the referrals that cause confusions with the clearer expressions. Moreover, after the enforcement of the new TCC together with the change in the accounting principles in line with the Turkish Financial Reporting Standards (TFRS) starting from 01.01.2013, the profit amounts that will be used during dividend distribution calculations will change significantly. Since the lower of the profit that is calculated in line with the rules of CMB and the profit calculated as per the rules of TCC have to be taken into consideration for the calculation of the distributable dividend amounts, the change in the TCC figures will also affect the distributable dividend of the companies that are subject to CMB rules. Comprehensive income, the positive or negative effects of the adjustments made during the first implementation of TFRS on the distributable dividend amounts, the effects of the TFRS transition period on the legal reserve calculations are the major points that should primarily be taken into considerations.

Keywords: Dividend distribution, TCC, CMB, TFRS

Jel Classification: M40, M41

* Bu çalışma I. Uluslararası Muhasebe ve Finans Sempozyumu'nda sunulmuştur.

** Dr. M. Uğur Akdoğan, Yeminli Mali Müşavir, ugur.akdogan@tr.pwc.com

1. GİRİŞ

6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 14 Şubat 2011'de 27846 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanması sonrasında şirketler açısından yeni döneme adaptasyon dönemi başlamıştır. Kanunun maddelerinin yürürlük tarihlerinin daha sonraki bir tarih olarak belirlenmiş olması sebebi ile işletmelerin yeni düzenlemelere yönelik hazırlanma süresi de elde edilmiştir. Genel olarak yeni Türk Ticaret Kanununun 01.07.2012'de yürürlüğe gireceği ifade edilmiş ancak iki farklı grup düzenlemenin yürürlüğe daha ileri tarihlerde gireceği açıklanmıştır. Bu çerçevede,

- Sermaye ortaklıklarının bilgi toplumu amaçlarına uygun olarak açacakları internet sitelerine ilişkin düzenlemelerin yürürlük tarihi 1 Temmuz 2013 olarak belirlenmiş,
- Şirketlerin Türkiye Denetleme Standartlarına göre denetlemesi ve denetlenecek finansal tabloların Uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartların özdeşi olan Türkiye muhasebe ve finansal raporlama standartlarına göre hazırlanmasına ilişkin düzenlemelerin yürürlük tarihi 1 Ocak 2013 olarak belirlenmiştir.

Kanunda yer verilen yürürlük tarihlerine kadar 29 Haziran 1956 tarihinde kabul edilip 9 Temmuz 1956 tarih ve 9553 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve 1 Ocak 1957'den itibaren yürürlüğe girmiş olan ve bugün itibariye "eski" olarak tanımlanan Türk Ticaret Kanunu hükümleri geçerliliğini koruyacaktır.

Eski mevzuattan yeni mevzuata geçiş döneminde işletmeler için daha önceden sahip oldukları bazı fırsatların kullanılabilmesi açısından sınırlar da ortaya çıkabilmektedir. Diğer taraftan mevzuat değişiklikleri ile daha önceki düzenlemeler çerçevesinde var olan sorunları ortadan kaldıracak avantajlar da elde edilebilmektedir

Çalışmamızda öncelikle yeni TTK ve eski TTK karşılaştırılarak bir işletmenin dağıtılabilecek kar rakamlarının ne kadar farklılaşabileceği gösterilmiş, ayrıca kanunda yer alan düzenlemelerin değişmesinin yanında Türkiye muhasebe ve finansal raporlama standartlarına geçiş sürecinin kar dağıtımını üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Çalışmada bu analizler kullanılarak SPK düzenlemelerine tabi olan işletmelerin kar dağıtımını esnasında hem eski hem de yeni Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde dağıtılabileceği karların hesabında ortaya çıkabilecek farklar araştırılmıştır.

Çalışmanın daha anlaşılabilir olması için, öncelikle hâlihazırda uygulanan ve bilinen TTK hükümleri çerçevesinde kar dağıtımını kuralları incelenmiş, bu düzenlemelerin SPK düzenlemeleri ile farkı analiz edilmiş, daha sonra da yeni TTK hükümleri çerçevesinde benzer analizler yapılmıştır. Düzenlemelerin neden olduğu farklılıkların net olarak gösterilebilmesi için aynı verilere sahip bir işletme örneği üzerinden işletmenin dağıtılabilecek kar rakamları hesaplanmıştır.

2. ESKİ TTK UYARINCA DAĞITILABİLİR KAR HESAPLAMASI

Yeni TTK yürürlüğe girene kadar dağıtılabilir karın hesaplanması esnasında bugün uygulanmakta olan iki farklı düzenlemenin dikkate alınması gerekmektedir. Bunlar; yasal yedeklere yönelik düzenlemelerin yapıldığı eski TTK ile ağırlıklı olarak Vergi Usul kanunu hükümlerine göre uygulanan muhasebe ilkeleridir. Aşağıda bu iki düzenlemenin dağıtılabilir kar üzerindeki etkileri incelenmiştir:

2.1. Eski TTK Uyarınca Yasal Yedeklerin Hesaplanması

TTK kapsamındaki işletmeler kar dağıtımını yapabilmek için, TTK'nun 466.maddesi uyarınca kanuni yedek akçe ayırmak durumundadır. Kanuni yedek akçeler 1. Tertip yasal yedek akçe (umumi yedek akçe) ve 2. Tertip yasal yedek akçe olarak sınıflandırılmaktadır.

Birinci tertip yasal yedek akçe şirketin ödenmiş sermayesinin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar safi karın yüzde beşi olarak hesaplanmalıdır. Ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaştıktan sonra işletmelerin birinci tertip yasal yedek akçe ayırması ihtiyaridir.

TTK 'nın 466 maddesinde "safı kar" ifadesi vergiden sonraki dönem karından geçmiş yıl zararlarının indirilmesiyle bulunan tutarı ifade etmelidir. Ancak bazı kitaplarda, kar dağıtımını ile ilgili verilen örneklerde; safi karın, vergiden önceki kardan geçmiş yıl zararları düşülerek hesaplandığı görülmektedir (Sağlam; Şengel;(2011 s127-128); Çaldağ(2011 s.306). Kanaatimize göre bu uygulamalarda Kurumlar Vergisi Kanunu'nun "safı kurum kazancı" ifadesinden etkilenilmektedir. Diğer taraftan gerek 199 sayılı Kanun ile 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. Maddesinde açıklanan "safı kar" kavramı, kurumlar vergisi matrahının hesabında kazancın tespiti esnasında giderlerin gelirlerden düşülerek hesaplanması gerektiğini vurgulamak amacıyla kullanılmıştır. Aynı yaklaşım 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 6. Maddesinde de muhafaza edilmiştir. Diğer taraftan TTK maddelerinde yer alan "safı kar" kavramı ile vergiden sonraki karın dikkate alınması, karın dağıtılabilirliğinin tespiti amacı dikkate alındığında daha anlamlı olmaktadır. Özellikle vergi tutarlarının (kanunen kabul edilmeyen giderler sonucunda) dönem karından fazla olduğu durumlarda bu yaklaşım daha büyük anlam kazanmaktadır.

Nitekim bu konuyla ilgili tartışmaların hukuki düzlemde de yapılmakta olduğu, ancak özellikle son yıllarda safi karın mali yükümlülükler ve geçmiş yıl zararları düşülerek elde edileceği görüşünün yaygınlık kazanıldığı ve uygulamada dikkate alındığı anlaşılmaktadır (Poroy; Tekinalp; Çamoğlu, s.757).

Dönem karından, vergiler, birinci tertip yasal yedek akçe ve işletmede bırakılması zorunlu fonlar indirildikten sonra ortaklara dağıtılabilir kar tutarı bulunur. Ortaklara dağıtılacak birinci temettü, TTK 'ya göre ödenmiş sermayenin % 5'idir. Ancak isteyen işletmeler bu oranın üzerinde kar dağıtımını kararı alabilirler. Bu durumda ortaklara dağıtılması kararlaştırılan toplam kardan ödenmiş sermayenin %5 'i tutarındaki birinci temettü tutarı indirildikten sonra kalan dağıtılacak karın %10' u oranında ikinci tertip yasal yedek akçe

ayrılması gerekmektedir. Esas faaliyeti başka işletmelere iştirak etmek olan holding şirketlerinin de ikinci tertip yasal yedek akçe ayırmasına gerek bulunmamaktadır. Dağıtılabilecek kar tutarı için ortaklara fiilen dağıtım kararı alınmamış olması durumunda ikinci tertip yasal yedek akçe ayırmasına gerek bulunmamaktadır.

İkinci tertip yasal yedek akçenin hesabında %10'luk kısmın nasıl hesaplanacağı konusunda kanundaki açıklamaların net olmamasından kaynaklanan uygulamada farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre dağıtımına karar verilen karın tamamının üzerinden %10 yasal yedek akçe ayrıldıktan sonra kalan %90'lık kar ortaklara dağıtılabilmektedir. (Örnek: Vergi, birinci tertip yasal yedek akçe ve %5'lik temettü sonrası 100 TL tutarındaki karın 10 TL tutarındaki kısmı ikinci tertip yasal yedek akçe olarak ayrılırken, 90 TL'lik kısmı ortaklara dağıtılmaktadır. Diğer görüşe göre ise dağıtımına karar verilen tutar yerine fiilen dağıtılacak tutarın üzerinden %10 hesabının yapılabilmesi için tutar öncelikle 11'e bölünür, 1/11'i ikinci tertip yasal yedek akçe olarak hesaplanırken, 10/11'i ortaklara dağıtılır. (Örnek: $100 \text{ TL} \times 1/11 = 9.09 \text{ TL}$ ikinci tertip yasal yedek olacaktır, ortaklara, 90.9 TL ortaklara dağıtılacak tutar olacaktır.). Uygulamada, ortaklara daha çok kar dağıtımını yapmak için 10/11'i oranının genellikle ikinci tertip yasal yedek akçe hesaplamalarında kullanıldığı görülmektedir.

Yasal yedekler haricinde ana sözleşme uyarınca veya genel kurul kararı çerçevesinde ilave yedek akçe ayrılması da mümkündür. Ayrıca TTK hükümleri çerçevesinde hisse senetlerinin çıkarılmasında, çıkarma masrafları indirildikten sonra, itibari kıymetten fazla olarak elde edilen hasılatın (emisyon priminin) itfalara veya yardım ve hayır işlerine sarf edilmeyen kısmı ile iptal edilen hisse senetlerinin bedellerine mahsuben yapılan ödemelerin, bunların yerine çıkarılan senetlerden elde edilen hâsılat noksanı kapatıldıktan sonra, artan kısmı da yasal yedek akçe tanımı altında değerlendirilmektedir.

2.2. Vergi Usul Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Uygulanan Muhasebe İlkeleri

Eski TTK hükümleri muhasebe ilkelerine ilişkin doğrudan bir düzenleme yapmadığı için işletmeler SPK veya BDDK gibi diğer mevzuatlardan kaynaklanan bir zorunlulukları bulunmadığı sürece muhasebe işlemlerini Vergi Usul Kanunu çerçevesinde yayımlanan Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği hükümleri paralelinde uygulamaktadır.

Ancak muhasebe ilkelerine göre benimsenen prensipler ve bu doğrultuda önerilen birçok muhasebe işlem ve kayıtları, ilgili işlemlerden kaynaklanan giderlerin kurumlar vergisi hesaplamalarında kanunen kabul edilmeyen olarak nitelendirilmesi sebebi ile işletmeler tarafından fiiliyatta uygulanmayabilmektedir. Ayrıca, vergi kanunlarınca uygulama esasları belirlenen bazı işlemler ile muhasebe prensipleri arasında farklılıklar olduğunda işletmeler tarafından vergi uygulamaları tercih edilerek muhasebe kayıtları yapılabilmektedir. Vergi uygulamaları çerçevesinde dikkate alınmayan veya muhasebe ilkelerine göre farklılık yaratabilecek bazı işlemlere örnek olarak aşağıdaki uygulamalar verilebilir.

- Maliyet gider karşılıkları

- Kıdem tazminatı karşılıkları
- Amortisman uygulamaları
- Finansman giderlerinin aktifleştirilmesi
- Reeskont uygulamaları,
- Borsa fiyatına göre değerlendirme gibi.

Söz konusu işlemler nedeniyle vergi kanunları uyarınca hesaplanan kar ile muhasebe ilkelerine göre tespit edilen kar rakamları farklılaşabilmektedir.

Konunun kar dağıtımını üzerindeki etkisini vurgulayabilmek adına bir örnek üzerinden konu aşağıdaki şekilde incelenebilecektir. Muhasebe ilkelerine uygun olarak kıdem tazminatı karşılığı ayıran bir işletme ile aynı verilere sahip ama vergi kanunları uyarınca tanınmadığı için hiç kıdem tazminatı karşılığı ayırmamış başka bir işletme olduğunu varsayalım. Bu iki işletmenin kıyaslanması sonucunda, kurumlar vergisi matrahlarının aynı olmasına rağmen, kıdem tazminatı karşılığı ayırmış işletmede dönem net karının daha az olacağı açıktır. Bu durum iki işletmenin diğer verileri benzer olması durumunda dahi farklı dağıtılabilir kar rakamı tespit etmesine neden olacaktır.

Dönem net karının farklılaşması TTK hükümlerine göre yukarıda hesaplanması gerektiği ifade edilen yasal yedek akçe tutarlarını da farklılaştırmaktadır. Yukarıda değinilen sonuç uzun yıllardır Türkiye’de dağıtılabilir kar rakamlarının teorik olarak sorgulanmasına neden olmakla birlikte, muhasebe ilkelerine vergi kanunları önceliğinde uyumunun yeterli görülmesi ve diğer muhasebe ilkelerine uyulmamasının cezai bir yaptırımının olmaması sebebi ile halen uygulamada sürdürülmektedir.

Örnek Uygulama:

Örnek Şirketin 31.12.20xx Özkaynak yapısının aşağıdaki gibi olduğu varsayılmıştır:

500	Sermaye		22,000,000
540	Yasal Yedekler		3,500,000
	540.01 1. Tertip YYA	1,500,000	
	540.02 2. Tertip YYA	2,000,000	
580	Geçmiş Yıllar Zararı		(4,000,000)
590	Dönem Net Karı		11,000,000
5	ÖZKAYNAK TOPLAMI		32,500,000

Aynı şirketin döneme ilişkin 11,000,000 TL tutarındaki vergi sonrası karının dağıtımında yapılması gereken işlemler ise aşağıdaki gibi olacaktır:

1	Vergi Sonrası Kâr		11,000,000
2	Geçmiş Yıl Ticari Zararları		(4,000,000)
3	Vergi ve Zarar İndirimi Sonrası Kâr (1 - 2)		7,000,000
4	Ödenmiş Sermaye (yıl sonu itibariyle)	22,000,000	
5	Birinci Tertip Yedek Akçe Sınırı (4 x %20)		4,400,000

6	<i>Daha Önce Ayrılmış Birinci Tertip Yedek Akçeler</i>	1,500,000	
7	<i>Cari Yıl İçin Ayrılabilir Azami Yedek Akçe (6-5)</i>	2,900,000	
8	Birinci Tertip Yedek Akçe (3 x %5)		350,000
9	Dağıtılabilir Kâr (3 - 8)		6,650,000
10	Birinci Temettü (4 x %5)		1,100,000
11	Yönetim Kurulu Payı	0	
12	Ortaklar Dışında Kalan Kârdan Pay Alma Hakkı Olanlara	0	
13	İkinci Temettü (9-10)x100/110		5,045,455
14	İkinci Tertip Yedek Akçe (11 + 12 + 13) x %10		504,545

3. SPK MEVZUATINA GÖRE KAR DAĞITIMI UYGULAMASI

“Halka Açık Anonim Ortaklıkların Kar Dağıtımına Esaslarına İlişkin” 05.05.2006 tarih ve 21/537 sayılı Kurul İlke Kararı’nda, Seri:IV, No:27 sayılı “Sermaye Piyasası Kanunu’na Tabi Olan Halka Açık Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliği” hükümlerine açıklık kazandırmak amacıyla kar dağıtımına ilişkin hesaplamalarda dikkate alınması gereken esaslar açıklanmıştır.

Bu düzenlemeler dikkate alındığında Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan bazı düzenlemelerden farklı esaslar belirlenmiş olduğu görülmektedir. SPK Mevzuatında yer verilen ilgili yasal düzenlemeler aşağıdaki gibidir:

3.1. Birinci Tertip Yasal Yedek Akçe

1. Birinci tertip kanuni yedek akçenin matrahı, yasal kayıtlarda yer alan dönem net kârı (vergi sonrası kar)’ndan, varsa geçmiş yıl zararlarının düşülmesi suretiyle bulunan tutar olduğu ifade edilmiştir. (Eski) Türk Ticaret Kanunu’nun 466’ncı maddesi düzenlemeleri çerçevesinde birinci tertip kanuni yedek akçenin, bu matrahın %5’i alınarak hesaplanması gerektiği düzenlenmiştir.

1. Tertip Kanuni Yedek Akçe Matrahı = Dönem Net Karı – Geçmiş Yıl Zararları

1. Tertip Kanuni Yedek Akçe = 1. Tertip Kanuni Yedek Akçe Matrahı x %5

Burada, SPK Mevzuatı çerçevesinde işletmelerin dönem net karları hesaplanırken Türkiye Finansal Raporlama Standartları’nın dikkate alınması gerektiği için, SPK düzenlemelerine tabi işletmelerde hesaplanan karın sadece Vergi Kanunları hükümleri dikkate alınarak düzenlenen gelir tablosundaki kar tutarlarından önemli derecede farklılık göstermekte olduğunu vurgulamakta fayda vardır.

3.2. Birinci Temettünün Hesaplanması

Dönem net karından, (varsa) geçmiş yıl zararlarının ve birinci tertip kanuni yedek akçenin düşülmesinden sonra kalan tutar, “Net dağıtılabilir dönem karı” olarak adlandırılır. Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus SPK mevzuatı çerçevesinde Finansal Raporlama Standartları’na uygun olarak hesaplanan dönem net karının, vergi düzenlemeleri

paralelinde ve bugüne kadar yasal veya TTK'ya uygun olarak hesaplanan kardan farklı olması durumunda, kar dağıtımını hesabında bundan sonra düşük olan tutarın dikkate alınması gerektiğidir.

Diğer taraftan konsolide finansal tablo hazırlayan şirketler için konsolidasyona dahil iştirakin dağıtım kararı alınmamış dağıtılabılır kâr tutarının da düşülmesi gerekir.

Yukarıdaki işlemler sonrasında dikkate alınacak net dağıtılabılır dönem karı tutarına, şirket tarafından yıl içinde bağış yapıldı ise bu bağış tutarı ilave edilerek, birinci temettü matrahı hesaplanmalıdır.

Bununla birlikte işletmenin Kurumlar Vergisi istisnasından yararlanmak için, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/e maddesi uyarınca, kurumların en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançlarının bir kısmının özel bir fon hesabında tutulmasına karar verilmiş bir kısım bulunmakta ise, bu tutarın birinci temettü hesabında bir indirim kalemi olarak dikkate alınmasının doğru olmayacağı düzenlemesi de dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur.

Yukarıdaki işlemler sonrasında tespit edilen tutar üzerinden Sermaye Piyasası Kurulu'nca belirlenen oran ve miktarda birinci temettü ayrılması ve dağıtılması gerekmektedir. SPK tarafından bu oran en az %20 olarak belirlenmiştir (SPK Seri IV, No:40 Tebliği).

Bu durumda 1. Temettü tutarına ilişkin hesaplama formülü aşağıdaki gibi olacaktır:

Birinci Temettü= (Dönem Net Kârı - Geçmiş Yıl Zararları - I. Tertip YYA-Konsolidasyona Dahil İştirakin Dağıtım Kararı Alınmamış Dağıtılabılır Kar Tutarı + Yıl İçinde Yapılan Bağışlar) x SPK'ca Belirlenen Kâr Dağıtım Oranı

3.3. İkinci Tertip Yasal Yedek Akçe ve İkinci Temettünün Hesaplanması

Esas sözleşmeyle ya da genel kurul kararı ile ortaklara dağıtılması için karar verilen ilave bir kar tutarı olması durumunda bu tutara "ikinci temettü" adı verilir.

Bezer şekilde esas sözleşme hükümlerinde yer almaktaysa elde edilen karın bir kısmı imtiyazlı hisse senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine, çalışanlara, intifa senedi sahiplerine de dağıtılabilmektedir.

İkinci tertip yasal yedek akçe de 1. Temettü dahil, ortaklara ve diğer kar payı alma hakkına sahip olan kişilere dağıtılacak tüm kâr payı tutarlarının toplamından, şirket'in ödenmiş/çıkarılmış sermayesinin %5'i düşüldükten sonra bulunan tutar üzerinden hesaplanır. Bu matrahın onda biri, ikinci tertip yasal yedek akçe olarak kar yedekleri altına kaydedilmektedir.

Söz konusu hesaplamadan da görülebileceği üzere SPK yasal yedeklerin hesaplanması sürecinde TTK tarafından benimsenen ilkeleri esas olarak kabul etmiş durumdadır. 1. Tertip yasal yedek akçe zaten TTK tarafından yapılan düzenleme ile belirlenmişken. Dağıtılan karın

TTK hükümlerine göre hesaplanmış olsaydı tespit edilecek 1. Temettü ve 1. Tertip yasal yedek akçe toplamının düşüldükten sonraki kısmı ikinci tertip yasal yedek akçe matrahını oluşturmaktadır. Böylece SPK tarafından 1. Temettünün kapsamını genişletmiş olmasının 2. Tertip yasal yedek akçe hesabı üzerindeki etkisi elemine edilmiş olmaktadır.

İkinci tertip yasal yedek akçe ayrılmasına yönelik dikkate alınması gereken bazı önemli hususlara aşağıda yer verilmiştir.

- TTK'da yer alan 1. Tertip Yedek akçeye yönelik "ödenmiş sermayenin beşte birine ulaşınca kadar ayrılma sınırı ikinci tertip yasal yedek akçe için geçerli değildir. Başka bir ifade ile ikinci tertip yasal yedek akçe için bir üst sınır bulunmamaktadır.

- Ayrılan yasal yedek akçeler toplamı ödenmiş sermayenin yarısından daha fazla olması durumunda ilave yedek akçe ayrılması ihtiyaridir. SPK mevzuatında bu konuda çok açık hüküm bulunmamakla birlikte TTK'ca kabul edilen yaklaşımın SPK tarafından da benimsendiği görülmektedir. Diğer taraftan SPK uygulamasında ikinci tertip kanuni yedek akçe ayırmayan veya eksik ayıran şirketlerin eksik ayrılan yedek akçe tutarının tamamını, karlılık durumunun uygun olduğu bir sonraki dönemde tamamlaması gerektiği ifade edilmiştir.

- Holding şirketlerinin ikinci tertip yasal yedek akçe ayırma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Örnek Uygulama:

Yukarıda TTK kapsamında analizi yapılan Örnek şirketinin SPK düzenlemelerine tabi bir işletme olduğunu ve TFRS prensiplerine göre şirketin SPK'ya bildirmiş olduğu finansal tablolarındaki özkaynak yapısının aşağıdaki gibi olduğu varsayılmaktadır:

Sermaye	22,000,000
Kardan ayrılan kısıtlanmış yedekler	7,750,000
Geçmiş yıllar kar/zararları	18,500,000
Dönem net karı/zararı	19,000,000
<i>Konsolidasyondan kaynaklanan kar</i>	<i>3,000,000</i>
ÖZKAYNAK TOPLAMI	63,250,000

Örnek şirketine ilişkin daha önceden paylaşılmış olan veriler ile yukarıdaki özkaynak yapısı çerçevesinde kar dağıtım tablosu aşağıdaki gibi olacaktır (Dönem içinde şirket tarafından 30,000 TL bağış yapıldığı varsayılmıştır.)

		SPK'ya Göre	TTK'ya (TTK) Göre
1	Dönem Net Kârı	19,000,000	11,000,000
2	Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0	(4,000,000)
3	Birinci Tertip Yasal Yedek (-)	350,000 [(1 TTK - 2 TTK) x %5]	350,000 [(1 TTK - 2 TTK) x %5]
4	Konsolidasyona Dahil İştirakin Dağıtım Kararı Alınmamış Dağıtılabilir Kâr Tutarı	(3,000,000)	
5	DAĞITILABİLİR NET DÖNEM KÂRI (=)	15,650,000	6,650,000
6	Yıl içinde yapılan bağışlar (+)	30,000	
7	Birinci temettüün hesaplanacağı bağışlar eklenmiş dağıtılabilir net dönem kârı	16,680,000	6,650,000

Yukarıdaki hesaplamalar sonrasında dağıtılabilir dönem net karının tespitinde SPK ve TTK kar rakamlarının karşılaştırılması ve düşük olan kar tutarının dikkate alınması gerekmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde hesaplamanın devamında 6,650,000 TL'nin dikkate alınması gerekmektedir:

8	Ortaklara Birinci Temettü (7 x SPK tarafından belirlenen oran (%20))	1,330,000
9	İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine Dağıtılan Temettü	0
10	Yönetim kurulu üyelerine, çalışanlara vb.'e temettü	0
11	İntifa Senedi Sahiplerine Dağıtılan Temettü	0
12	Ortaklara İkinci Temettü Matrahı (7-8)	5,320,000
13	İkinci Tertip Yasal Yedek Akçe [(8+9+10+11+12) - (Sermaye* %5)] x (0.1/0.11)	504,545
14	Ortaklara İkinci Temettü (12-13)	4,815,455
15	Olağanüstü Yedekler (7- (8+9+10+11+12+13+14))	10,030,000

Yukarıdaki örneklerden görülebileceği üzere SPK karının, TTK karından daha yüksek çıktığı durumlarda işletme ister SPK düzenlemelerine tabi olsun isterse TTK hükümlerine tabi olsun, ortaklarına dağıtabileceği toplam kar tutarı aynı olmaktadır. Sadece tanımlama itibari ile birinci temettü ve ikinci temettü arasında geçişme söz konusu olmaktadır.

	TTK (Eski)	SPK
Ortaklara 1. temettü	1,100,000	1,330,000
Ortaklara 2. temettü	5,045,455	4,815,455
1. tertip Yasal Yedek Akçe	350,000	350,000
2. tertip Yasal Yedek Akçe	504,545	504,545
Toplam Kar	7,000,000	7,000,000

13.11.2001 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan SPK Seri:IV, No:27 Tebliği hükümleri çerçevesinde temettü dağıtımını ortaklıklarca, ilgili hesap dönemini izleyen 5’inci ayın sonuna kadar tamamlanmak zorundadır. Temettü dağıtımına ilişkin bilgiler, bu işlemlerin tamamlanmasından itibaren 1 ay içerisinde de SPK’ya ulaştırılması gerekmektedir. Bununla birlikte SPK düzenlemelerine tabi işletmelerde birinci temettünün ayrılmasından sonra kalan kârın dağıtımını için esas sözleşmede hüküm bulunması gerektiği de unutulmamalıdır.

4. YENİ TTK UYARINCA DAĞITILABİLİR KARIN HESAPLANMASI

13 Ocak 2011 tarihli 6102 Sayılı Kanun olarak kabul edilen Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun uygulanması ile birlikte hukuki işlemlerin yanında muhasebe uygulamalarında da önemli değişiklikler kabul etmiştir. Özellikle muhasebesel alanda yapılan düzenlemeler işletmelerin dağıtılabilecek kar tutarlarının hesaplanmasında eski uygulamaya kıyasla önemli farklılıklar yatabilecek durumdadır.

4.1 Hukuki Düzenlemeler

13 Ocak 2011 tarihli 6102 Sayılı Kanun olarak kabul edilen Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan kar dağıtım ilkeleri, eski kanun ile benzerlik göstermektedir. İlgili madde hükmünde yer alan düzenlemelerde içerik açısından farklılık olmamasına rağmen kısmi olarak ifadelerde değişiklikler bulunmaktadır.

Yeni TTK’nun 519. Maddede yapılan düzenleme çerçevesinde de

- ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşmaya kadar, yıllık kârın yüzde beşi, genel kanuni yedek akçe olarak ayrılması gerekmektedir.
- Söz konusu %20lik üst sınıra ulaştıktan sonra da aşağıdaki işlemlerden kaynaklanan tutarların kanuni yedek olarak değerlendirilmesi istenmiştir.
 - o İşletmede hisse senedi ihraç edilmesi sebebi ile elde edilen emisyon priminin, ilgili hisselerin çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısımları,
 - o İptal edilen hisse senetleri için bedeli ödenmiş tutarlardan bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı,
 - o Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu, genel kanuni yedek akçeye eklenir.

Yukarıda yer alan düzenlemelerde görülebileceği üzere 1. Tertip yasal yedek akçe, 1 temettü ve 2. Tertip yasal yedek akçe hesaplama mantığı eski TTK paralelinde olmasına rağmen 1. ve 2. Tertip yasal yedek akçe ifadesi yerine “genel kanuni yedek” ifadeleri kullanılmıştır.

Yedek akçelerin kullanım amacı sadece zararların kapatılması ve işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınmasıdır. İlgili düzenlemenin yazım ifadesinden yedek

akçelerin toplamının, işletmenin sermayenin yarısını aşması durumunda yukarıda ifade edilen hedeflerin dışında da kullanılabilceği anlamı çıkarılabilmektedir. Bu çerçevede eski TTK'da olduğu gibi, yeni TTK'da da yasal yedeklerin toplamı sermayenin yarısını aşması durumunda ortaklara dağıtılabilecektir. Eski TTK'da yer alan holding şirketlerinin ikinci tertip yasal yedek akçe ayırmasına gerek olmadığına ilişkin olan düzenleme yeni TTK'da da benimsenmiştir.

4.2 Muhasebe İşlemlerine İlişkin Düzenlemeler

Yeni TTK ile, ticari yaşamın kurallarının yeniden ve çağdaş bir tanımlaması yapılarak Türkiye için şeffaflık, denetlenebilirlik ve güvenilirlik açısından ulaşılmaya çalışılan hedeflenen düzeye erişebilmesi için bir fırsat doğurduğu düşünülmektedir (Başaran, 2011, s.5)

Hedeflenen şeffaflık, denetlenebilirlik ve güvenilirlik seviyesi için en önemli düzenlemelerden biri Türkiye Muhasebe Standartları'nın tespit edilip yayınlanması için yetkili kurumun Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu olarak belirlenmesi ile yapılmıştır. TMSK, Türkiye'nin muhasebe standartları olarak Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları esas alınarak belirlemelerini gerçekleştirmiş, böylece Türkiye'nin muhasebe kuralları, TTK'nun kabulü ile birlikte Uluslar arası finansal Raporlama Standartlarının çevirisi niteliğinde olan ilkeler olmuştur.

2 Kasım 2011 tarihinde yayınlanan bir Kanun Hükmünde Kararname ile TMSK organizasyonunun görev ve yetkileri "Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu"na devredilmiş; TMSK tarafından yayınlanmış muhasebe standartları, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından da aynen kabul edilmiştir. Bununla birlikte kurum ilgili KHK'dan aldığı yetki ile bu düzenlemeye tabi olacak işletmelerin büyüklük, sektör gibi koşullara bağlı olarak farklılaştırılabilme imkânına sahip olmuştur. Bu seçimsel hakkının kumlanılmaması durumunda tüm sermaye şirketlerinin yeni TTK ile birlikte, Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını uygulama mecburiyeti ortaya çıkacaktır.

Bununla birlikte yeni TTK'da yer alan Türkiye Finansal Raporlama standartlarına geçiş tarihi 01 Ocak 2013 olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan Sermaye şirketlerine getirilmiş bağımsız denetimden geçme zorunluluğu sebebi işletmelerin karşılaştırmalı finansal tablo sunabilmeleri ve 2013 açılış işlemini gerçekleştirebilmeleri için 2012 yıllarına yönelik olarak da sene sonunda hazırlayacakları finansal tabloları da finansal raporlama standartlarına uygun olarak hazırlanması gerekecektir.

Muhasebe ilkelerinin değişmesi sonucunda işletmelerin finansal tablolarında önemli değişiklikler meydana gelecek ve özellikle ilk uygulamasının muhasebe kayırları üzerindeki etkisi ile birlikte işletmelerin özkaynak kalemlerinde önemli değişiklikler ortaya çıkabilecektir. Bu durumun, işletmenin dağıtılabilecek kar rakamını da etkilemesi sürecin doğal bir etkisi olacaktır. Başka bir ifade ile bir işletmenin dağıtılabilecek kar tutarı

31.12.2012 dönemi için farklı, yeni TTK'nın, TFRS'ye ilişkin düzenlemelerinin dikkate alındığı 01.01.2013 itibariyle farklı olarak ortaya çıkacaktır.

4.3 Kar Dağıtımına İlişkin Yeni Vergisel Düzenlemeler Olacak mı?

Yeni düzenleme sonrasında kar dağıtımına yönelik işlemler dikkate alındığında işlemlerin dağıtımına karar vereceği yeni karların işletmeden çekilmesi esnasında uygulanması gereken vergiler veya bu tutarların fiilen dağıtılıp dağıtılamayacağı hususunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Muhasebesel anlamda geçek karın yeni TTK sonrasında doğru olarak saptanabileceğinden hareketle, tespit edilen ilave bir kar olması halinde ek bir vergilemenin yapılmaması gerektiğini ifade eden düşüncelerin yaygın olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte 2003 yılının son günlerinde yürürlüğe giren Vergi Usul Kanunu mükerrer 298. Maddesinde yer alan "Enflasyon düzeltmesi" işlemleri esnasında ortaya çıkan öz kaynaklara ilişkin enflasyon düzeltmesi fark hesaplarının işletmeden çekilmesi durumunda kurumun dönem kazancı ile ilişkilendirmeksizin vergiye tabi tutacağı açıklanmıştır. Bu çerçevede yeni TTK sonrasında da TFRS'ye göre hazırlanmış karların eski uygulama alışkanlıkları neticesinde şekillenmiş muhasebe prensiplerine göre hazırlanan finansal tablo verileri ile karşılaştırılması ve eski sistemden farklılaşan kar veya zararın kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ilave veya indirim olarak gösterilmesi gerektiği görüşü de oldukça ön plandadır..

4.4 Yeni TTK Sonrası Kapsamlı Gelir Tablosu

Finansal Raporlama Standartlarının uygulamaya geçmesi sonrasında işletmelerin gelir tablosu gösteriminde de bazı değişiklikler olacaktır. Buna göre Raporlama Standardında yer alan "Kavramsal Çerçeve"de ve finansal tabloların sunuluş standardı kapsamında yapılan düzenlemelerde "kar-zarar" kavramı için iki unsurun yer aldığı görülmektedir (Gücenme, 2009).

- Kapsamlı kar unsurları dışındaki gelir ve giderlerin farkından bulunan klasik kar-zarar

- Kapsamlı kar kalemlerinden dolayı ortaya çıkan özkaynaklardaki değişimi de içine alan kapsamlı kar

Yeni düzenlemede, muhasebe standartlarına göre döneme ait kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu, kâr veya zararın bileşenleri ile doğrudan özkaynaklara kaydedilen diğer kapsamlı gelir (gider) bileşenlerinden oluşur. İşletmeler kâr veya zararın bileşenleri ile doğrudan özkaynaklara kaydedilen diğer kapsamlı gelir bileşenlerini, tek bir tablo olarak döneme ait kar veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosunda iki ayrı bölümde sunabilirler. Bununla birlikte isteyen işletmeler, kâr veya zararın bileşenlerini ayrı bir tablo olarak kâr veya zarar tablosunda gösterebilirler.

Bu durumda döneme ait kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu, kâr veya zarar tablosunun hemen ardından sunulur. Ayrıca, kâr veya zararın bileşenlerine döneme ait kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosunda tekrar yer verilmez.

Kâr veya zarar tablosunun hemen ardından sunulacak döneme ait kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu:

- Dönemin kâr veya zararını,
- Diğer kapsamlı gelir (gider) unsurlarını,
- Döneme ait toplam diğer kapsamlı gelir (gider) tutarını ve

- Dönem kar veya zararı ile toplam diğer kapsamlı gelirin (giderinin) toplamından oluşan dönemin toplam kapsamlı kâr (zarar) tutarını, gösterecek biçimde sunulur.

Diğer kapsamlı gelir (gider) unsurları kâr veya zarar aktarılabilen ve aktarılamayan olarak sınıflandırılarak raporlanır. Kapsamlı kar, sermaye artışı ve kar payı dağıtımını dışındaki, bilançonun özsermaye bölümünde ortaya çıkan değişimleri kapsamaktadır. Kavramsal Çerçeve’de ve finansal tablolar sunuluş standardında yer alan düzenlemeler çerçevesinde kapsamlı kar kalemleri ilave edildikten sonra kapsamlı gelir tablosu aşağıdaki gibi olacaktır:

1. TOPLAM DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

2. CARİ DÖNEMDE ÖZKAYNAKLARA KAYDEDİLEN DİĞER KAPSAMLI GELİR (GİDER) UNSURLARI

A. KÂR VEYA ZARARA AKTARILAMAYAN DİĞER KAPSAMLI GELİRLER (GİDERLER)

1. Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları (KOBİ TFRS uygulayanlar kullanmaz)
2. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları (KOBİ TFRS uygulayanlar kullanmaz)
3. Özkaynağa Dayalı Finansal Araçlar Gerçeğe Uygun Değer Farkları (±)
4. Yabancı Para Çevrim Farkları (Tam set TMS/TFRS uygulayanlar kullanmaz)
5. Kâr veya Zarara Aktarılamayan Diğer Kapsamlı Gelirler (Giderler)
6. Ertelenmiş Vergi Gelir (Gider) Etkisi (±)

B. KÂR VEYA ZARARA AKTARILABİLEN DİĞER KAPSAMLI GELİRLER (GİDERLER)

1. Yabancı Para Çevrim Farkları (±)(KOBİ TFRS uygulayanlar kullanmaz)
2. Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçların Etkin GUD Farkları (±)
3. Fayda Planlarındaki Aktüeryal Kazanç ve Kayıplar (±)
4. Kâr veya Zarara Aktarılabilen Diğer Kapsamlı Gelirler (Giderler) (±)
5. Ertelenmiş Vergi Gelir (Gider) Etkisi (±)

2. TOPLAM DİĞER KAPSAMLI KÂR (ZARAR)

3. TOPLAM KAPSAMLI KÂR (KAR (ZARAR) VE DİĞER KAPSAMLI KÂR (ZARAR) TOPLAMI)

Hisse Başına Toplam Kapsamlı Kâr (Zarar) (Anonim Ortaklıklarında)

Seyreltilmiş Hisse Başına Toplam Kapsamlı Kâr (Zarar) (Anonim Ortaklıklarında)

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere dönemin klasik anlamda hesaplanan kar veya zarar tutarına öz kaynaklara kaydedilen diğer kapsamlı gelir ve gider unsurları da ilave edildiğinde bulunan toplam tutar, işletmenin toplam kapsamlı kar tutarını göstermektedir. Bu çerçevede işletmenin dağıtım konusu yapılacak karının hesaplamasında toplam kapsamlı karın mı, yoksa klasik gelir tablosunda tespit edilen dönem net kar tutarının mı dikkate alınması gerektiği konusu tartışılabilir. Yeni TTK'da bu konuda açık bir düzenleme yer almaması nedeniyle ve TFRS'de de kar dağıtımına yönelik bir düzenleme bulunmaması sebebiyle bazı çevrelerce toplam kapsamlı karın dağıtılması savunulabilir. Özellikle özkaynak mukayesesi suretiyle yapılan kar tanımlamasında dönem başı özkaynakla dönem sonu özkaynak arasındaki işletmeden çekilen ve konan değerler hariç olmak üzere bulunan farkın kar olarak tanımlandığı durumlarda bu gündeme gelebilecektir.

Kar kavramı hangi sermayenin korunacağı kavramı ile de yakından ilgilidir. Özkaynağın nominal değerinin veya faaliyet gücünün (üretim gücü) mü korunması gerektiği konusu buradaki temel tartışma noktalarından biridir. Özkaynağın üretim gücünün korunmasının hedeflendiği durumlarda, diğer kapsamlı gelir unsurlarının dağıtılabilir kar kavramı kapsamına alınmamasını gerektirir.

Kaldı ki muhasebe standartlarının ruhu iyice kavrandığında görülmektedir ki kar dağıtımını yapılacak tutar, klasik gelir gider farklarının raporlandığı birinci bölümün sonucu olan dönem net karı tutarı olacaktır. Diğer kapsamlı gelir unsurları muhasebe kayıtlarına alındığı dönemlerde kesinlikle dağıtım konusu yapılmamalıdır. Kar zarara aktarılabilen sınıfta yer alan diğer kapsamlı gelir ve giderler, realize olduklarında cari dönem sonuçlarına yani kar zarar hesabına aktarılabileceklerdir. Bu kalemler ancak o dönemin kar zararının bir bileşeni olarak dağıtımına konu olabilecektir.

“Kar zarara aktarılamayan” grubunda yer alan kalemler örneğin yeniden değerlendirme artışları gibi diğer kapsamlı gelir kalemleri, realize olduğunda bu kalemler geçmiş yıl karlarına aktarılabileceklerdir. Örneğin yeniden değerlendirme modeline göre değerlendirilen bir maddi duran varlık satıldığında, değer artış fonunda biriken tutar kar zarara aktarılmayacak ancak geçmiş yıllar karına aktarılacaktır. Bu durumda şirket yönetimi geçmiş yıl karlarının dağıtımına karar verdiği durumlarda bu tutarlar kar dağıtımının konusunu oluşturacaktır.

Mevcut durumda Finansal Raporlama Standartlarının uygulandığı SPK düzenlemelerine tabi olan işletmelerde konuya olan yaklaşıma bakıldığında kar dağıtım tablosu hesabında, dikkate alınan karın toplam kapsamlı gelirden ziyade klasik gelir tablosu yaklaşımından bulunan dönemin net kar tutarı olduğu görülmektedir. Diğer taraftan bu durumun hukuki zeminde tartışmalarının yeterince yapılmadığı da dikkate alınmalıdır.

Vergi uygulamaları dikkate alındığında, dağıtılabilir kara yönelik ayrı bir düzenleme yer almadığı herhangi bir sınırlama bulunmadığı söylenebilir. Bununla birlikte 2003 yılının sonunda VUK Mükerrer 298. Maddesinde yapılan değişikliklerle gündeme gelen enflasyon düzeltmesi işlemlerinde olduğu gibi, özkaynak kalemlerinde TFRS'ye geçiş sebebi ile bir artış olursa ve bu artış işletmeden çekilirse, kurum kazancı ile

ilişkilendirilmeksizin Kurumlar vergisine tabi olması gerektiği yönünde bir düzenleme yapılması muhtemeldir.

Örnek Uygulama:

Yukarıdaki bölümlerde yer verilen örnek çerçevesinde işletmenin yeni TTK sonrasındaki dağıtılabilir kar hesabı TFRS esasına göre hazırlanan bilanço ve gelir tablosuna göre hesaplandığı için önceki hesaplardan farklı tutarlar üzerinden hesaplamalar yapılmaktadır. Örneğimizde TMS ve TFRS 'lerin uygulanması sonucunda, vergiden sonraki dönem net karının 63.250.000 TL olarak hesaplandığı varsayılmıştır. Bu hesaplamada dönem karından indirilen yasal vergi tutarının ertelenmiş vergi gelir etkisi veya gider etkisi dikkate alınarak düzeltildiği ve dönem karından bu tutarın indirilerek dönem net karına ulaşıldığını ayrıca dikkate alınması gerekmektedir.

1	Vergi Sonrası Kâr (Konsolidasyon etkisi dahil)		19,000,000
	Konsolidasyona Dahil İştirakin Dağıtım Kararı Alınmamış		
1a	Dağıtılabilir Kâr Tutarı	3,000,000	-
1b	Vergi Sonrası Kar	16,000,000	-
2	Geçmiş Yıl Ticari Zararları		-
3	Vergi ve Zarar İndirimi Sonrası Kâr (1b - 2)		16,000,000
4	<i>Ödenmiş Sermaye (yıl sonu itibariyle)</i>	22,000,000	
5	<i>Birinci Tertip Yedek Akçe Sınırı (4 x %20)</i>	4,400,000	
6	<i>Daha Önce Ayrılmış Birinci Tertip Yedek Akçeler</i>	1,500,000	
7	<i>Cari Yıl İçin Ayrılabilecek Azami Yedek Akçe (6 -5)</i>	2,900,000	
8	Birinci Tertip Yedek Akçe (3 x %5)		800,000
	<i>Ticari karın %5'i, (7) nolu satırdan küçük olduğu için hesaplama yapılmıştır</i>		
9	Dağıtılabilir Kâr (3 - 8)		15,200,000
10	Birinci Temettü (4 x %5)		1,100,000
11	Yönetim Kurulu Payı	0	
12	Ortaklar Dışında Kalan Kârdan Pay Alma Hakkı Olanlara	0	
13	İkinci Temettü (9-10)x100/110		12,818,182
14	İkinci Tertip Yedek Akçe (11 + 12 + 13) x %10		1,281,818

Yukarıdaki işlemler sonucunda eski TTK'ya göre dağıtım konusu yapılabilecek tutar 6,145,455TL iken TFRS düzeltmeleri sonrasında bu tutar 13,918,182 TL (1,100,000 TL + 12,818,182 TL) olarak saptanmıştır.

Bu sonuç, TFRS'ye ilişkin işlemlerin olumlu veya olumsuz etkilerine göre başka işletmelerde karı arttırıcı veya azaltıcı olarak ortaya çıkabilecektir.

5. YENİ TTK SONRASINDA SPK ŞİRKETLERİNDE KAR DAĞITIMI

Yeni TTK'da yer alan hükümler, SPK'ya tabi olan işletmeler için ilave bir farklı düzenleme getirmemekle birlikte muhasebe uygulamalarındaki tanımlamaları sebebi ile SPK'ya tabi olan şirketlerin de dağıtılabilecek kar rakamlarını önemli ölçüde etkileyebilecektir.

Yukarıdaki bölümlerde incelendiği üzere, SPK'ya tabi işlemlerin dağıtılabilecek kar tutarı hesaplanırken TTK kapsamında (bazı kaynaklarda yasal kar olarak da tanımlanan) tespit edilen kar ile kıyaslanıp, düşük olan kar tutarı dağıtımına konu yapılmaktaydı. Yeni TTK'nın TFRS ile ilgili düzenlemelerinin yürürlüğe girmesiyle birlikte TFRS'ye uyumlu olarak bulunmuş olan SPK karının kıyaslama yapılacağı tablo yine TFRS tablosu olacağı için, düşük tutarın dikkate alınması gibi bir husus, yeni TTK'dan sonra artık geçerli olmayacaktır.

Bu işlem neticesinde SPK düzenlemeleri paralelinde bağış tutarının hesaplamalarda dikkate alınmasının da anlamı kalmamaktadır.

Bununla birlikte ayrılması gereken yedekler de TFRS tabloları üzerinden hesaplanması gerekeceği için eski düzenlemelere nazaran farklılık gösterecektir. Bir önceki bölümde ifade edildiği üzere kapsamlı karın dağıtılabilmeye durumu SPK açısından daha çok tartışılabilir hale gelecektir. Bu anlamda yeni TTK sonrasında, SPK şirketleri için de daha açıklayıcı bir düzenleme yapılması veya bir tebliğ ile tartışılabilir hususlara açıklık getirilmesi faydalı olacaktır.

Örnek uygulama üzerinden konu analiz edildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilecektir.

1	Dönem Net Kârı	19,000,000
2	Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0
3	Birinci Tertip Yasal Yedek (-)	800,000 [(1 TTK - 2 TTK) x %5]
4	Konsolidasyona Dahil İştirakin Dağıtım Kararı Alınmamış Dağıtılabılır Kâr Tutarı	(3,000,000)
5	DAĞITILABİLİR NET DÖNEM KÂRI (=)	15,200,000
6	Yıl içinde yapılan bağışlar (+)	30,000
7	Birinci temettünün hesaplanacağı bağışlar eklenmiş net dağıtılabılır dönem kârı	15,230,000

Yukarıdaki örnek uygulamadan da görülebileceği üzere ilgili işletmenin dağıtılabilecek karı yeni TTK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte farklılaşmıştır.

8	Ortaklara Birinci Temettü (5. satırdaki yeni TTK karı, 7. Satırdaki SPK karından daha düşük olduğu için yeni TTK karı dikkate alınmıştır) 5 x SPK tarafından belirlenen oran (%20)	3,040,000
9	İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine Dağıtılan Temettü	0
10	Yönetim kurulu üyelerine, çalışanlara vb.'e temettü	0
11	İntifa Senedi Sahiplerine Dağıtılan Temettü	0

12	Ortaklara İkinci Temettü Matrahı (7-8)	12,160,000
13	İkinci Tertip Yasal Yedek Akçe [(8+9+10+11+12) – (Sermaye* %5)] x %1/11	1,281,818
14	Ortaklara İkinci Temettü	10,878,182
15	Olağanüstü Yedekler 7 – (8+9+10+11+12+13+14)	0

Yeni TTK öncesindeki ve 01.01.2013 sonrasındaki SPK şirketi için dağıtılabilecek kar karşılaştırıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış olunacaktır.

	SPK	TTK (Yeni)	SPK Yeni
Ortaklara 1. temettü	1,330,000	1,100,000	3,040,000
Ortaklara 2. temettü	4,815,455	12,818,182	10,878,182
1. tertip Yasal Yedek Akçe	350,000	800,000	800,000
2. tertip Yasal Yedek Akçe	504,545	1,281,818	1,281,818
Toplam Kar	7,000,000	16,000,000	16,000,000

Görüldüğü üzere TFRS'nin uygulamada yürürlüğe girmesi ile birlikte işletmenin dağıtılabilecek kar tutarı artmıştır. TFRS verilerinin farklılaşmasına göre uygulamada bu tutarın eski duruma kıyasla azalması sonucu da söz konusu olabilecektir.

6. SONUÇ

Türk Ticaret Kanunu'nun düzenlemelerinin değiştirilmesinin kabul edilmesi sonrasında birçok işletmede yeni düzenlemelere göre uyum sağlama açısından aksiyon alınmaya başlanmış ve bu anlamda hazırlıklar yapılmaya çalışılmaktadır. Hukuki olarak yapılması gereken işlemlerin yanı sıra işletmelerin yeni düzenlemelerin ortaya çıkarabileceği ticari ve finansal diğer etkileri de dikkate alarak bu hazırlıklarını gerçekleştirmeleri doğru olacaktır.

Çalışmamızda TTK'nın değişen hükümlerinin dağıtılabilecek kar ve ayrılması gereken yasal yedeklere yönelik hesaplamaları nasıl etkileyebileceği TTK ve SPK'ya tabi işletmeleri için ayrı olarak incelenerek, konunun planlama sürecindeki önemi vurgulanmak istenmiştir. İşletmelerin söz konusu analizleri yaparak, ihtiyaçlarına göre bazı karlarını yeni TTK 01.01.2013'te yürürlüğe girmeden önce dağıtma kararı alabileceği; eğer bu haklarını kullanmazlarsa yeni TTK çerçevesinde, TFRS'den kaynaklanan düzeltmeler sonrasında ilgili karların azalabileceği unutulmamalıdır. Diğer taraftan SPK'ya tabi, halka açık şirketlerin borsa fiyatlarında da, işletmelerin temettü kapasitesinin değişebilmesi sebebi ile bir farklılaşma meydana gelebileceği düşünülmektedir.

Son olarak yeni TTK sonrasında, diğer kapsamlı gelirin dağıtım konusu yapıp yapılamayacağı veya hangi dönemde yapılması gerektiği ile vergi düzenlemelerinde tanınmayan karların dağıtımını konusunda nasıl bir vergilendirilme prensibinin belirleneceği

hususlarına ilişkin ilave düzenlemeler yapılmasına veya açıklayıcı tebliğler ile konunun uygulamada netleştirilmesinin sağlanmasına ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

- Başaran; Cansen “*Sınırları Olmayan Bir Dünyada Rekabet*”, Yeni Türk Ticaret Kanunu Geleceği Hazırlayan Bir Düzenleme, PwC Türkiye, 2011.
- Çaldağ;Yurdakul,Şirketler Muhasebesi, 4. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara, 2009.
- Gençoğlu, Ümit Gücenme, “Türkiye Muhasebe Standartlarında Kapsamlı Karın Raporlanması”, www. MuhasebeTR.com, 2009.
- Poroy, Reha; Tekinalp, Ünal; Çamoğlu, Ersin; Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 8. Basım, İstanbul, 2000.
- Sağlam ;Necdet - Şengel Salim;Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Muhasebesi, Detay Yayıncılık,Ankara,2011.
- Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Olan Halka Açık Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (SERİ: IV, NO: 40).
- 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu.